

Osrednja ženska lika v Strahovih in Nori

O vloga žensk in njihovih problemih v družbi se je začelo več misliti in pisati v obdobju realizma in naturalizma, ki sta prevladovali predvsem v drugi polovici devetnajstega stoletja.

Realizem je obdobje, ki je nastopilo po romantiki. V njem se je pokazal realistični pogled na svet. Pojavil se je kot posledica romantike in reakcija na njo. To obdobje je povzročilo družbene spremembe, kot so nastanek kapitalizma in razvoj znanosti in naravoslovnih ved, kar pa je določalo usodo družbenih skupin in posameznikov.

Naturalizem se je razvil iz objektivnega realizma in je natančno literarno upodabljal proučevanje stvarnega dogajanja. Temeljno načelo naturalizma je, da naj bi človeka določale tri determinante: okolje, dednost in čas.

V slednje obdobje lahko štejemo tudi Henrika Ibsena, rojenega leta 1828 na Norveškem. Najpomembnejši deli tega evropskega dramatika pa sta drami Strahovi in Hiša lutk ali Nora.

Delo Strahovi je realistično-naturalistična, Nora pa meščanska drama.

Ibsen je v Strahovih predstavil pred javnostjo zaprt meščanski dom, ločen od zunanje realnosti. V tem svetu živi gospa Alvingova, vdova, h kateri se vrača sin Osvald. Zato mora gospa Alvingova sedaj razreševati posledice zlaganih zakonskih in družinskih odnosov, ki so posledica neurejene preteklosti. Navidezna sreča v meščanskem življenju pa je prav tako tema Hiše lutk.

V Strahovih se gospa Alvingova sooča z norveškim malomeščanstvom, ki je zelo konzervativno, preračunljivo in zadržano. Ženske imajo izrazito podrejeno vlogo. Njihova edina skrb je idilično, srečno, urejeno družinsko življenje. Toda ta ideal je ideal samo na zunaj. Največkrat se za štirimi stenami na videz urejenega in ljubečega doma skriva nezadovoljstvo, razvrat, trpljenje, ... Toda pri vsem tem je najvažnejše, da vse to ostane za temi štirimi stenami. Vse ostalo je nepomembno. Tipični predstavnik takšne konservativne družbe je pastor Manders, ki slepo verjame v te ideale. Gospa Alvingova okolja ne sprejema. To se morda najbolje opazi, ko jo pastor Manders spominja na dogodek izpred dobrih 25 let, ko je kmalu po poroki s stotnikom Alvingom zbežala od njega, ni namreč prenesla njegove razuzdanosti, in se zatekla k svoji bivši ljubezni-pastorju Mandersu. Ta jo napoti nazaj, ker meni, da morajo biti ženske popolnoma vdane svojim možem. Po tem dogodku se Helene nekako sprijazni s to konzervativnostjo in začne z velikimi napori skrbeti za navidezno srečo v svoji družini. Da na tej svoji poti ne omaga, ji pomaga misel na svojega sina Osvalda, kateremu želi vse dobro. Zato ga tudi zelo zgodaj pošlje od doma, da ne bi bil priča groznim razmeram doma. Komornik Alving je namreč veliko pil in imel številna razmerja. S služkinjo je imel celo hčer Regino. Gospa Alvingova vse to pogumno prenaša in sama skrbi za ugled svojega doma. Toda vsa njena prizadevanja in žrtve ne obvarujejo Osvalda. Očetova sprevrženost v obliki bolezni pride za njim. Zaradi tega in zaradi Osvaldovega (preračunljivega) razmerja z Regino se odloči obema razkriti resnico, toda ne doseže načrtovanega uspeha. Vendar vse to zbledi v boju s sinovo boleznijo, kjer se noče vdati. Po usodnem poslabšanju pa se začne boj v njej sami. Se bo sedaj ponovno vrnila k svoji svobodomiselnosti naravi in sinu skrajšala trpljenje? Odnos gospe Alvingove je bil torej na začetku zelo odklonilen, kasneje pa je okolje morala sprejeti.

Henrik Ibsen je leta 1879 napisal eno izmed svojih najpomembnejših dram z naslovom Nora. V njej je na svojevrsten način upodobil glavni lik Nore kot tedanje ženske v podrejenem položaju, predvsem pa je hotel prikazati takratne razmere v družini in družbi nasploh. Drama je tezna ali problemska, saj Ibsen v njej močno izpostavi problem osebne rasti posameznika za uspešno ustvarjanje in ohranjanje družine. Drama spada v slog realizma, saj kritično obravnava sodobne družbene probleme: zlaganost družinske sreče ter propadanje zakona.

Ibsen je v Nori dosledno uporabil pravilo o trojni dramski enotnosti (časa, kraja in dogajanja), hkrati pa je uporabil tudi retrospektivno ali analitično dramsko tehniko. Vsebuje pomemben analitičen dramski moment, ko si Nora sposodi denar, ter več kratkih analitičnih momentov. Lahko bi rekli, da je Hiša lutk sintetično-analitična drama, saj s posedanjem po preteklosti osem let

trajajoč spor med zakoncema Ibsen zgosti v tri odločilne dni, ko nenadoma izbruhne sicer že prej prisotna kriza, s tem pa dogajanje.

Obe glavni osebi na koncu spoznata, da njuno življenje ni bilo takšno, kot sta ga pričakovali. Nora se na koncu uspe osvoboditi iz težkih jarmov nesrečnega zakona, Alvingova pa to spozna nekoliko prepozno. Nora upravlja mož (lutka) in tedanja meščanska družba, Alvingovo pa pri osvoboditvi ovirajo moralni in krščanski zakoni, za katere pa ni nujno, da so človeške narave.

Drami se mi zdita zelo posrečeni, vendar sta v tistem času izpadli nekoliko provokativno in celo nemoralno, saj je bilo za takratno družbo nekaj samoumevnega, da se žena podreja možu. Zato je dejanje Nore prej kot ne presenetljivo, a kljub temu pravilno. Odšla je, zapustila moža, se tako uprla vsem tedanjim zakonom in navadam, a vendarle storila pravo stvar, saj je ravnala po svoji vesti. V nasprotju z gospo Alvingovo je to zelo pomemben korak, ki mu skoraj ni moč oporekati. Alvingova pa (še) ni pripravljena prestopiti tega praga, saj je predolgo živela v tradicionalizirani družbi. Zato tudi omahuje nad človekoljubno pomočjo sinu ali hitremu lajšanju njegovega trpljenja.

Očitno je Ibsen dobro razumel položaj in razmere nasprotnega spola, saj se mi zdita njegovi drami nekoliko feministično nastrojeni, kar je redkost v tedanji literaturi. Vendar ju ravno to dejstvo dviguje iz povprečja in ju postavlja ob bok največjim delom svetovne literature.